

MOLNÁR TAMÁS

Az Ózdi Rendőrkapitányság uzsora-bűncselekmények felderítésével kapcsolatos szakmai tapasztalatai

Az Ózdi Rendőrkapitányság illetékességi területe a Heves–Borsodi-hegyháton, északi irányból a magyar–szlovák államhatár, nyugati és déli irányból Nógrád és Heves megye, míg keleti irányból a Kazincbarcikai és az Edelényi járás által határolt. A Magyarország és a Szlovák Köztársaság között fennálló közös határszakasz mindössze 82,8 kilométer hosszúságú.

Illetékességi területünk 778,82 négyzetkilométer, 43 település és az itt élő, körülbelül hetvenhétézres lakosság tartozik hozzá. A népesség nagyjából ötven százaléka él Ózdon, a másik fele két további városunkban, valamint nagyközségeinkben, községeinkben lakik.

A térség két városa (Ózd és Borsodnádasd) negyedszázada még jelentős iparvárosnak számított, így az ipari létesítmények, illetve a bőséges munkakínálat miatt akkoriban nagy számban érkeztek Ózdra és vonzáskörzetébe az ország minden részéről, főleg kétkezi munkások, közöttük sok – mai megközelítés szerint – halmozottan hátrányos helyzetű ember, akik e régióban telepedtek le, és családot is itt alapítottak.

A térség iparában bekövetkező válság azonban nagymértékű munkanélküliséget okozott, e miatt főként az alulképzettek, az alacsony iskolai végzettségűek kerültek nehéz helyzetbe.

A munkanélkülivé vált családfenntartók családja, gyermekei nehéz körülmények között éltek és élnek, mivel anyagi és szociális helyzetük nem teszi lehetővé a magasabb szintű iskoláztatást. Ennek oka részben az, hogy a gyermekek továbbtanulását szüleik alig tudják támogatni, illetve sok esetben sajnos hiányzik a szülői, nagyszülői jó példa is. E személyek társadalmi pozíciójukból adódóan is gyakrabban követnek el bűncselekményeket, illetve gyakrabban is válnak jogsértések áldozataivá.

Térségünkben így jelentős számban élnek halmozottan hátrányos helyzetűek, akik csekély jövedelemből tartják fenn a családjukat.

A releváns demográfiai információk birtokában fontos kitekintnünk a térség bűnügyi helyzetére. Ahhoz, hogy pontosabb képet kapjunk az Ózdi Rendőrkapitányság bűnügyi helyzetéről, elengedhetetlen az illetékességi területün-

kön elkövetett és ismertté vált bűncselekmények néhány jellemzőjét bemutatni. Az Ózdi Rendőrkapitányság illetékességi területén a következőképp alakult a regisztrált bűncselekmények száma: 2010: 2432; 2011: 2380; 2012: 2631; 2013: 2964; 2014: 2316; 2015: 2063; 2016: 1999.

A bűncselekményszámok vonatkozásában öröndetes tény a csökkenő tendencia, külön hangsúlyozva azt, hogy az elmúlt hét év legalacsonyabb értéke 2016-ban volt.

Az Ózdi Rendőrkapitányság illetékességi területén található települések közül a legtöbb bűncselekményt Ózdon (az összes bűncselekmény 53,3 százalék), Putnokon (13,9), Arlóban (8,8) és Borsodnádason (4,1) követték el.

A javuló tendenciát mutató bűncselekményszám bizakodásra adhat okot, ennek ellenére fontos rávilágítani arra, hogy a 2016-ban Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a hatóságok tudomására jutó 15 470 bűncselekmény 12,9 százalékát az Ózdi Rendőrkapitányság illetékességi területén követték el.

Ez a szám jelentősnek mondható, és ha az elkövetéshez vezető okokat vizsgáljuk, világossá válik, hogy a halmozottan hátrányos helyzet e tekintetben nagy hangsúlyt kap.

Térségünkre pontosan az előzőekben vázolt speciális helyzet miatt a vagyon elleni bűncselekmények elkövetése jellemző, az elkövetett összes bűncselekmény nagyjából ötven százaléka tartozik e deliktumok közé.

Kapitányságunk illetékességi területén, a vagyon elleni bűncselekmények körében az elmúlt években megjelent és kiemelkedett egy speciális bűncselekményi alakzat, nevezetesen az uzsora-bűncselekmény, és az ahhoz kapcsolódó, gyakran vele halmazatban álló bűncselekmények elkövetése, amire reagálnunk kellett.

Válaszlépésként az elmúlt években nagy számban folytattunk eljárást uzsora-bűncselekmény és annak járulékos cselekményei miatt.

Természetesen a jelenség országosan nem egyedülálló és nem kizárólag az Ózdi Rendőrkapitányság illetékességi területére jellemző. Ezt bizonyítja több jogalkotói lépés is, köztük a legfontosabb, a büntető törvénykönyv kodifikációja, amely a vizsgált időszak előtt kevéssel lépett hatályba. Erről a lábjegyzetben hivatkozott oldal a következőket közölte: „*A kiszolgáltatott helyzetű polgárok büntetőjogi védelme érdekében az uzsorázó személyekkel szembeni fellépésként rögzíti a 2009. március 1-jétől hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 330/A. § (1) bekezdése...*”¹

¹ <http://www.kormend.hu/0/hirek/19998/az-uzsora-buncselekmény-szabalyozasa>

Az újabb kodifikáció nyomán a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) is tartalmazza, a 381. § rendelkezései között az uzsora-bűncselekmény különös részi törvényi tényállását, a következők szerint:

„Uzsora-bűncselekmény

381. § (1) Aki más rászorult helyzetét kihasználva olyan különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást tartalmazó megállapodást köt, amely alkalmas arra, hogy annak teljesítése a megállapodás kötelezettjét, a megállapodás kötelezettjének a vele közös háztartásban élő hozzátartozóját, illetve a megállapodás kötelezettje által tartási kötelezettség alapján eltartott személyt súlyos vagy további súlyos nélkülözésnek tegye ki, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha az uzsora-bűncselekményt bűnszövetségben vagy üzletszerűen követik el.

(3) Uzsora-bűncselekmény elkövetőjével szemben kitiltásnak is helye van.

(4) Korlátlanul enyhíthető annak a büntetése, aki az uzsora-bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”

A Btk.-ban e deliktum kommentárjaként a következőket írja a jogalkotó: „A rendelkezés az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállását szabályozza. A törvény átvieszi az uzsorával összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXXIV. törvénnyel elvégzett módosításokat. Az uzsorázás újabb formái olyan jelleget öltöttek magukra, megjelenésükben – embertelenségük, kizsákmányoló jellegük miatt – olyan súlyos veszélyt jelentenek a társadalomra, hogy uzsora-bűncselekménykénti minősítésüket függetleníteni kellett attól, hogy a cselekményt üzletszerűen követik-e el, vagy sem. Példaként hozható fel a kölcsönadással kombinált színlelt adásvételi szerződés aláírata, mintegy a kölcsön »biztosítékául«, majd annak érvényesítése. Ez ugyanis önmagában olyan cselekmény, ami egyszeri elkövetés esetén is súlyos büntetőjogi szankciót kell, hogy maga után vonjon. Az uzsora-bűncselekmény törvényi tényállása nem használja a szerződés fogalmát, ehelyett az ennél kevésbé formális megállapodás kifejezésre utal. A megállapodás kifejezés használatának indoka az, hogy az uzsoratevékenység jellemzően – bár kölcsönügyletek révén valósul meg az uzsorakölcsönök nyújtása – sok esetben más szerződésnek, vagy megállapodásnak van álcázva. Amennyiben a tényállás kizárólag a szerződésekre, vagy még szűkebben, a kölcsönszerződésekre utalna, úgy a – pl. adásvételi célzat nélkül, kvázi fedezetként eladott vagyontárgyakra, gépjárműre, jószág-

ra vonatkozó – színlelt adásvételi szerződések, vagy egyéb megállapodások esetén a büntetőbírósnak kellene a megállapodások szerződés jellegét, vagy a szerződések színleltségét megállapítani. A törvényi tényállás alapján azonban elegendő annak bizonyítása, hogy a sértett és az elkövető között létrejött egy uzsorás elemeket tartalmazó megállapodás. A másik fél rászorult helyzetének kihasználása fordulattal kapcsolatban a törvény a bíróság megítélésére bízta, hogy az eset körülményeitől függően mely helyzeteket tekint olyannak, amelynek kihasználása már az uzsora körébe vonható. A tényállás ezért nem határoz meg konkrét példákat (rossz anyagi helyzet, hiszékenységek, alacsonyabb értelmi képesség stb.). A tényállás alapesetének megvalósulásához szükséges továbbá a különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatás kikötése. Az ellenszolgáltatás különösen aránytalanságának megítélése a büntetőbíró feladata, amelynek során az eset összes körülményére kell tekintettel lenni. Az uzsorás szerződés teljesítése nem csupán a kötelezett, hanem a vele közös háztartásban élő hozzátartozó, illetve az általa eltartott személy élethelyzetében is kedvezőtlen hatást vált ki, ezért a törvény ennek figyelembe vételével határozza meg a sértetti kört. Tartási kötelezettség jogszabályon, bírósági határozaton vagy szerződésen alapulhat csak, így ezek külön nevesítése nem szükséges, a tényállás e nélkül is megfelelően alkalmazható. Az »alkalmas arra« fordulat beiktatásával az uzsora-bűncselekmény elkövetési magatartása veszélyeztető cselekménnyé válik. Nem feltétele tehát a bűncselekmény megvalósulásának az, hogy a súlyos vagy további súlyos nélkülözés bekövetkezzen, elegendő, ha az uzsorás megállapodás teljesítése annak előidézésére alkalmas. A súlyos nélkülözés azokra a sértettekre vonatkozik, akik az uzsorás megállapodásban kikötött ellenszolgáltatás teljesítésével kerülnek súlyosan nélkülöző helyzetbe, holott korábban nem voltak abban. A további súlyos nélkülözés pedig arra a sértetti körre vonatkozik, amelynek tagjai már az uzsorás megállapodás előtt is súlyos nélkülözésben éltek, jellemzően éppen emiatt kerül sor részükről az uzsorakölcsön felvételére, ami továbbra is fenntartja, konzerválja ezt a nélkülöző állapotot. A törvény az uzsora-bűncselekmény minősített eseteinek körét változatlanul fenntartja, ezek az üzletszerű és a bűnszövetségben elkövetés. Az uzsoratevékenység jellemzően zártabb közösségekben jelenik meg, az uzsorások általában jól ismerik a sértetteket, tisztában vannak azok kiszolgáltatott helyzetével. Az ilyen magatartásokkal szemben hatékony szankció lehet a kitiltás, mert ezzel az uzsorások elvonhatók az ügyfélkörtől. Az uzsora-bűncselekményekre jellemző a szervezett elkövetési forma. Az elkövetők közötti »érdekszövetség« megbontását célozta meg a 2011. évi törvénymódosítás a büntetés korlátlan enyhítésére okot adó körül-

mény szabályozásával. Ezáltal is segítve a hatékonyabb felderítést, és az igen jelentős látencia visszaszorítását. A törvény a hatóságokkal együttműködő, tevékeny megbánást tanúsító elkövetővel szemben a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét fenntartja. EBD2014. B.15. A jogosulatlan pénzügyi tevékenység büntette és az üzletszerűen elkövetett uzsorabűncselekmény alaki halmazata csupán látszólagos [1978. évi IV. tv. 298/D. § és 330/A. §; 2012. évi C. tv. 381. § (2) bek. és 408. §].”

A bűncselekmény jogi tárgya a különböző okokból kiszolgáltatott helyzetben lévő személyek vagyoni viszonyai, illetve e személyek létfenntartása.²

A bűncselekmény passzív alanya elvileg bárki lehet, a tényállás azonban szűkíti a passzív alanyok körét a rászorult helyzetben lévő (elsősorban súlyos anyagi problémákkal küszködő) személyekre. Noha a szó nyelvtani értelmezéséből nem feltétlenül következik, az alacsony műveltségük, tapasztalatlanságuk, hiszékenyséjük miatt az átlagosnál könnyebben kihasználható személyeket is célszerű idesorolni.³

Márpedig illetékességi területünkön a veszélyeztetett alanyi kör nagy számban van jelen, hiszen az elmúlt években az Ózdi Rendőrkapitányságon folyamatban lévő uzsora- és ehhez kapcsolódóan más bűncselekmények miatt büntetőeljárások tekintetében minden esetben megállapítható volt, hogy a sértettek kivétel nélkül kiszolgáltatott helyzetben voltak, hiszen túlnyomó többségük a halmozottan hátrányos helyzetű szegmensbe tartozik, alacsony iskolázottságú, munkaviszonnyal nagyrészt nem bíró személyek köréből kerültek ki.

Sérelmükre azonban nem kizárólagosan e bűncselekmény elkövetése, hanem ahhoz kapcsolódóan a súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás, a személyi szabadság megsértése, a jogosulatlan pénzügyi tevékenység és a rablás bűncselekmények elkövetése is jellemző.

Az első uzsora-bűncselekménnyel kapcsolatos felderítést 2010-ben hajtottuk végre, ennek eredményeként két ember elfogására, őrizetbe vételére és előzetes letartóztatásba helyezésére került sor. Tekintettel arra, hogy a korábbi években hasonló jogsértés elkövetése miatt eljárást nem indítottunk, ezért teljesen új elkövetési móddal, és az annak felderítéséhez szükséges új metodikával találkoztunk.

A nyomozati és vizsgálati munka kapcsán rendkívüli nehézséget jelentett a sértetti kör felderítése, hiszen a súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás ál-

² Fehér Lenke – Görgényi Ilona – Gula József – Horváth Tibor – Lévay Miklós – Sántha Ferenc – Váradi Erika: Magyar Büntetőjog Különös rész. CompLex Kiadó, Budapest, 2009, 607. o.

³ Uo.

dozatai a saját és a családtagjaik életét, testi épségét féltették a gyanúsítottaktól, illetve azok családjától, emellett pedig anyagi szempontból nagymértékben függtek is az uzsorásoktól.

A terheltektől történő függő viszony kialakítása e bűncselekményfajtánál azonban nemcsak anyagi téren, hanem pszichikailag is hamar kialakult, hiszen az elkövetői kör a helyzetben a könnyű haszonszerzési potenciált látva, rövid idő alatt átvette az irányítást a sértettek élete felett.

Sok esetben nemcsak az egyes pénzösszegek, illetve vagyontárgyak elvételeivel valószínűsíthető bűncselekményeket, hanem a haszonszerzés érdekében pénzintézeti kölcsönök felvételére kényszerítették a sértetteket, főként a luxuscikkek vásárlásához szükséges anyagi fedezetük előteremtése érdekében.

E bűncselekményfajta felderítését nagyban nehezíti az a körülmény is, hogy a fenyegetés miatti félelem és a vagyoni függő helyzet (az ismételten, kamatos kamattal folyósított összegek felvétele) miatt a sértettek nem akartak vagy nem mertek a hatóságokhoz fordulni. Úgy érezték, hogy – annak ellenére, hogy kiszolgáltatott és kiszákmányolt helyzetben voltak – az életük fenntartásához elengedhetetlen az uzsorakölcsönök felvétele.

A felderítés eredményessége érdekében az ügyben széles körű adatgyűjtést, tanúkutatást hajtott végre az Ózdi Rendőrkapitányság bűnügyi osztálya, illetve – nem titkoltan a sértetti kör felderítése érdekében is – az országos médián keresztül számoltunk be a két gyanúsított elfogásához vezető pontosan megtervezett és végrehajtott rendőri akcióról.

Az elfogást az Ózdi Rendőrkapitányság bűnügyi osztályának felderítése alapján a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóság mélységi ellenőrzési és közterületi támogató osztály mélységi ellenőrzési és közterületi támogató alosztály (Bükk bevetési csoport) rendőrei hajtották végre.

A személyes szabadságot korlátozó intézkedést tettenérés során hajtottuk végre, különféle szociális alapon járó támogatások folyósításakor, szándékosan olyan időben, amikor a sértett fizetett az őt fenyegetőknek. Az akció idejének megválasztásánál fontos szempont volt az is, hogy azt a sértetti kör is lássa. Ennek elsődleges célja a rendőrségbe vetett bizalom és tekintély megalapozása, emellett a felelősségre vonás elmaradhatatlanságának demonstrálása, és a sértettek megnyugtatása volt.

Az első felderítés kapcsán beszerzett adatok alapján megállapítottuk, hogy a sértettek anyagi problémáik megoldását kizárólag uzsorakölcsönök felvételével látták megoldhatónak, azt gondolva, hogy a felvett összeg és annak jogtalanul megállapított kamatai visszafizetésével mentesülhetnek a to-

vábbi anyagi terhek alól, azonban nem ez történt. Az uzsorások újabb és újabb, egyre nagyobb összegeket követeltek a sértettektől, akik a súlyos, életellenes fenyegetés hatására mindig eleget is tettek a követeléseknek, és pár hónappal egy kisebb összeg kölcsönvétele után, már az összeg több tízszeresét fizették meg az őket fenyegetőknek, így adósságspirálba keveredve egyszerűen képtelenek voltak szabadulni sanyargatóiktól.

Az egyik, szintén 2010-ben felderített üggyel kapcsolatosan az elfogás utáni sajtóközleményben az alábbiakat írta az Ózdi Rendőrkapitányság: „2010. november 16-án, az ózdi városközpontban fogták el a rendőrök azt a 4 ózdi személyt (2 férfit és 2 nőt), akik az elmúlt években uzsorakölcsönök folyósításából tartották fenn magukat. A nyomozás eddigi adatai alapján megállapítható, hogy a sértettek között volt olyan személy, aki a 2008-ban 50 százalékos kamattal kölcsönként 30.000,- Ft helyett 2010. év végére – kevesebb, mint 3 év leforgása alatt – 1.200.000,- Ft »felhalmozott tartozást« adott át az őt súlyosan fenyegető uzsorásoknak. Az uzsorások és behajtók sok esetben már a postánál várták a sértetteket, hogy az általuk felvett segélyekből levegyék a »sáp«-ot, majd az összeget – »természetesen« 50 %-os kamattal terhelve – újra kölcsönadták az uzsora-mókuskerékbe került sértetteknek. Az esettel kapcsolatban említést érdemel, hogy az Ózdi Rendőrkapitányság vezetője a korábbiakban az Ózdi Posta vezetőjénél kezdeményezte, hogy a segélyek és egyéb postai úton folyósított pénzüsszegeket – a postai kézbesítési szabályok betartásával – ne lehessen a postahivatalban, vagy annak környékén, csak a címzett lakásán kézbesíteni. A bűnelkövetők leleplezését és elfogását az Ózdi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya végezte más rendőri erők bevonásával. Az ügyben tartott házkutatások alkalmával a gyanúsítottaktól előkerült több nyilvántartás, füzet, nevekkel, címekkel, pénzüsszegekkel, több nyugdíjas-szelvény, illetve a pénzüsszegek folyósításáról szolgáló okiratok mellett pedig több, idegen személy nevére kiállított igazolvány is. Az eddig rendelkezésre álló információk alapján 6 rendbeli uzsora-bűncselekménnyel, 3 rendbeli, súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntett elkövetésével és 1 rendbeli jogosulatlan pénzügyi tevékenység bűncselekmény elkövetésével gyanúsíthatók az elfogott személyek. A 4 elkövetőt az Ózdi Rendőrkapitányság őrizetbe vette, a kapitányság előterjesztése alapján az Ügyészség kezdeményezte előzetes letartóztatásukat. 2010. november 18-án, a délelőtti órákban a Miskolci Városi Bíróságon megtartott tárgyaláson mind a 4 terheltet előzetes letartóztatásba helyezte a bíróság.”⁴

⁴ Forrás: Ózdi Rendőrkapitányság sajtóközleménye, Molnár Tamás. 2010. november 18.

2010-ben, az uzsora-felderítések első évében négy nagyobb volumenű uzsora-bűncselekményt sikerült kollégáimnak leleplezniük. Mindegyik felderítést alapos adatgyűjtés, elemző-értékelő munka előzte meg, amelyet összehangolt, gyors és hatékony tettenérés és elfogás követett. A közvéleményt ebben az időszakban lázban tartotta ez az újfajta bűncselekmény, és az Ózdi Rendőrkapitányság bűnügyi osztálya által a területen elért kimagasló eredmények. Nemcsak a lakosság, a társszervek, az önkormányzatok érdeklődtek egy-egy sikeres akció után, hanem amint kiadtuk az egyes sajtóközleményeket, szinte azonnal több országos média is interjút kért és kapott a témakörben. A felderítések így nagy médiavisszhangot kaptak, ennek segítségével az uzsora-bűncselekményeket sikerült kollégáimnak folyamatosan fókuszban tartaniuk.

Az állampolgárok látták, hogy lehet kiút a gödörből, illetve tevékenységünket erősítve a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság bűnmegelőzési osztálya is ebben az időszakban jelentett meg a témakörben több bűnmegelőzési célú anyagot, plakátot.

A publicitást kapó esetek nyomán 2010-ben a sértettek hozzáállása is megváltozott. Látna a pozitív példákat, bátrabban fordultak kapitányságunk rendőreihez, akik előre elkészített nyomozati terv alapján, konzekvensen és határozottan láttak a felderítéshez, így fél év leforgása alatt, a már említett, négy nagyobb uzsoraügyet göngyölítették fel sikeresen.

Az újabb és újabb felderítéseket újabb és újabb bejelentések, lakossági segítségkérések követték, így a 2010-ben uzsora-bűncselekmény elkövetése miatt induló eljárások száma 2011-re az előző évi duplájára, nyolcra nőtt. 2012-ben hat, 2013-ban kettő, 2014-ben kettő, 2015-ben három, 2016-ban egy, és 2017-ben pedig két ilyen eljárást indítottunk. Ebből is látható, hogy ha sor kerül is egy-egy bűnözői csoport felszámolására, mindig van, aki a helyükre lép.

Közel nyolc év leforgása alatt kollégáim széles körű tapasztalatokat szereztek az uzsora-bűncselekmény és az ahhoz kapcsolódó deliktumok felderítése terén, a nálunk induló – a jelen tanulmány írása idején is folyamatban lévő két friss ügyet is figyelembe véve –, összesen 28 büntetőeljárás nyomozati és vizsgálati feladatainak végrehajtásával.

Ez időszak alatt a – 2017-ben induló két büntetőeljárást is figyelembe véve – 28 büntetőeljárásban 190 volt csupán a sértettek száma, és 63 a gyanúsítottaké⁵.

⁵ Forrás: Robotzsaru Neo számítógépes ügyviteli, adatfeldolgozó és nyilvántartási rendszer.

Az uzsora-bűncselekményhez kapcsolódó ügyekben kollégáim a következő bűncselekmények elkövetésével gyanúsították meg a terhelteket⁶:

- uzsora-bűncselekmény: 157 esetben (ebből 27 esetben a bünszövetség megállapítására is sor került);
- súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás: 319 esetben;
- jogosulatlan pénzügyi tevékenység: 45 esetben;
- személyi szabadság megsértése: 29 esetben;
- rablás: 7 esetben (ebből ötrendbeli csoportos rablás);
- szexuális kényszerítés: 2 esetben.

Az adott évben befejezett nyomozások adatai alapján⁷ a következőképpen alakult az uzsora-bűncselekmények száma: 2010: 0; 2011: 7; 2012: 77; 2013: 54; 2014: 35; 2015: 10; 2016: 3. A nyomozások tapasztalatai alapján a terheltek elkövetési módszerei széles körben mozogtak, egyebek között – a teljeség igénye nélkül – a következőket alkalmazták⁸:

- a sértett által kölcsönként néhány tízezer forint százszorosát kellett visszafizetnie az uzsorásoknak;
- sok esetben a „kölcsönadó” lakások és házak adásvételi és csereszerződésének megkötésével, illetve a sértettek nevére felvett hitelekkel biztosította be magát (a sértettek az uzsorások által megállapított összegeket és a szerződéseket azért írták alá, mert súlyos, élet és testi épség elleni bűncselekmények elkövetésével fenyegették meg őket arra az esetre, ha nem akarnának fizetni);
- ha valaki eleget tett „fizetési kötelezettségének”, akkor sem menekülhetett, minden hónapban megjelent náluk az uzsorások egyike, és újabb és újabb pénzeket követelt (az elköltözéssel sem sikerült megszabadulniuk a korábbi hitelezőktől, mindenhol megtalálták áldozataikat);
- egy kertvárosi ózdi férfi 2007-ben elvesztette a feleségét, így egyedül maradt a családi házban. Az uzsorás férfi ekkor lakásában felkeresve arra utasította a 65 éves férfit, hogy költözzön hozzá a padlástérbe, és végezze el a háza körüli munkát. Emellett a férfi nyugdíjának kilencven százalékát minden hónapban elvették, cserébe „lakhatást és élelmet biztosítottak” számára. A padlástérben és a ház körül teendőinek ellátása során „szabadon mozoghatott”, azonban az alsó szintre csak engedéllyel léphetett be. Többször megpróbált elmenekülni, de kísérletei rendre nem sikerültek, az uzsorás

⁶ Uo.

⁷ Forrás: ENYÜBS (elkövetés helye szerint)

⁸ Forrás: Ózdi Rendőrkapitányság sajtóközleményei, dr. Molnár Tamás.

- férfi mindig megtalálta és megöléssel fenyegetve kényszerítette a visszaköltözésre;
- a sértettek egyike az állandó fenyegetések hatására 2010 nyarán öngyilkosságot követett el a nyomozás során beszerzett személyi bizonyíték adatai szerint;
 - volt olyan sértett is, aki Budapestre költözött az állandó fenyegetések elől;
 - az egyik sértett a felvett nyolcvanezer forintra hat hónap leforgása alatt egymillió-hétszázezer forint tartozást halmozott fel. Mivel nem tudott eleget tenni „fizetési kötelezettségének”, ezért a tulajdonában lévő, tehermentes lakást ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott adásvételi szerződésben eladta – papíron egymillió-hétszázezer forintért, valójában anyagi ellenszolgáltatás nélkül – az öt fenyegető uzsorásoknak, akik egy hónap múlva hárommillió-nyolcszázezer forintért adtak túl a családi házon, miután a sértettet kitették saját házából;
 - azokat a sértetteket, akik nem tudtak, vagy már nem akartak fizetni, személy elleni erőszakos cselekményekkel – „karddal levágják a fejüket”, megverik őket, rájuk gyújtják a házat, „szétcsapják” őket, el kell „takarodniuk” lakóhelyükről – fenyegették meg, illetve a sértettek gyermekeit bántalmazták annak érdekében, hogy a kölcsönként összegeket, illetve annak kamatait a sértettek továbbra is fizessék;
 - Ózd egyik kertes házaspárja üzemeteltetett egy kis élelmiszerboltot az a 46 éves ózdi férfi és az a 32 éves ózdi nő, akik a nyomozás során beszerzett adatok alapján megalapozottan gyanúsíthatók azzal, hogy 2011 óta több, a boltban vásárló személy részére folyósítottak különböző kölcsönösszegeket, majd azokat ötven–száz százalékkal megnövelten követelték vissza a sértettektől. A két gyanúsított azonban nem készpénzt adott a sértetteknek, hanem számukra különböző keretösszegeket határoztak meg, amelyet levásárolhattak az élelmiszerboltban. Amellett, hogy a vásárlások összegét kamattal növelték, az élelmiszereket is szokatlanul drágán értékesítették: a rászorulókat az átlagos bolti ár négyszereséért juthattak hozzá.

A gyanúsítottak is alacsony iskolázottságú, azonban a környéken „hírhedt” emberként ismert személyek, illetve azok családtagjai közül kerültek ki, és általában munkaviszonyuk vagy jövedelmük egyáltalán nem volt. E körülmény azonban nem gátolta őket abban, hogy fényűző életmódot éljenek. Életük luxuskörülményeinek fenntartását kizárólag az üzletszerűen folytatott uzsora-bűncselekmények tették lehetővé.

Az elkövetői kör felszámolása alapos, megfontolt, pontosan tervezett és végrehajtott nyomozati, majd később vizsgálati munkát kíván, végrehajtásához elengedhetetlen az ügyészséggel és a bírósággal folytatott folyamatos kapcsolattartás és összehangolt működés.

A nyomozás során, a bizonyításnál – az ilyen jellegű cselekmények felderítésében nagy gyakorlattal felvértezett kollégám instrukcióit is figyelembe véve – a következő szempontok kiemelkedő jelentőségűek:

- a körzeti megbízottak, járőrök saját körzetükben, például a „Falurossza” program keretein belül térképezzék fel az önkormányzat, illetve a szociális szféra dolgozóinak bevonásával a saját jövedelmi viszonyaihoz képest magasabb életszínvonalon élő személyeket, családokat, e tevékenységről készítsenek rendőri jelentést;
- a nyomozók az állampolgári bejelentések kapcsán fordítsanak kiemelt figyelmet az uzsorajellegű cselekmények elkövetésével kapcsolatos információk beszerzésére, kezeljék szenzitíven az ilyen adatokat;
- szükség esetén a rendőri szervek éljenek az operatív munkában adódó lehetőségekkel;
- keressék meg a szociális területen szolgáltatási tevékenységet végző irodákat az egyes családok életvitele kapcsán;
- adóhatóság megkeresése a terheltek jövedelmi viszonyaival kapcsolatban;
- nyugdíjfolyósító, államkincstár megkeresése a terheltek jövedelme kapcsán;
- pénzügyi szolgáltatók megkeresése ugyane témakörben;
- a sértettek részletes, pontos és aprólékos kihallgatása. A kihallgatáson olyan légkört kell teremteni, hogy a sértett bizalommal forduljon a kihallgatóhoz; ez talán a legfontosabb része a bizonyításnak, hiszen a bizalmi légkör hiányában nem lehet vallomást beszerezni, vagy csak felületes, felszínes adatok szerezhetők be, amelyek nem támasztják alá a bűncselekmény elkövetését (a kihallgatáson a sértettek bizalom híján elmondják ugyan, hogy pénzt kértek kölcsön, de gyakran előfordul, hogy letagadják, hogy erre kamatot kell fizetniük, azt pedig még ennél is gyakrabban elhallgatják, hogy a fizetési szándék kikényszerítése érdekében őket súlyos, az ő és a családtagjaik sérelmére a jövőben elkövetendő, élet elleni bűncselekmény elkövetésével fenyegették meg a terheltek);
- a sértettek „utógondozása”, a büntetőeljárás nyomozati szakaszának lezárása után a védelem biztosítása (tanúvédelem);
- az állami segítségnyújtásról történő tájékoztatás, ebben rendőrhatalósági közreműködés (igazolás kiadása stb.);

- a fokozott ügyészi felügyelet kapcsán történő folyamatos egyeztetésekben rejlő lehetőségek kiaknázása;
- alapítványok, segítő szervezetek bevonása (a sértettek védelme, elhelyezése érdekében);
- a sértettek különleges bánásmódot igénylő sértetti státusának egyedi, esetenkénti vizsgálata, az eljárás minden szakaszában (lehet, hogy eleinte nem tűnik indokoltnak e minősítés, később azonban egyértelműen szükségessé válik);
- házkutatás során a bizonyítási eszközök beszerzése (tulajdoni lapok, nagy mennyiségű készpénz, bankkártyák, személyazonosító okmányok, feljegyzések, kölcsönnyilvántartások, hitel folyósításával kapcsolatos dokumentáció, más nevére kötött vásárlási, hitel- és előfizetői szerződések felkutatása, a fenyegetéshez használt eszközök (például kard, löfegyver stb.) felkutatása. Ennek azért is van jelentősége, mert a sértettet az általa tett tanúvallomásban eme eszközök tulajdonságairól részletesen ki kell hallgatni, ha pedig a házkutatáskor az eszközt lefoglalják, lényeges tárgyi bizonyítási eszköz lesz. Sokszor a sértettek vallomásából kiderül a kölcsön folyósításával kapcsolatos dokumentumoknak az uzsorás lakhelyén történő tárolásának helye, a házkutatásnál, ha onnan kerül elő, és ezt dokumentálják (fénykép, videó), az szintén stabil tárgyi bizonyítási eszköz;
- az eljárásban elengedhetetlen vizsgálni, hogy a terheltek által befizetett közüzemi számlák és a jövedelmi viszonyaik arányban állnak-e;
- a terheltek vagyontárgyai, ingatlanai és jövedelme arányban áll-e (fényképezéssel, videóval dokumentálva);
- a terhelteknél talált ingóságok (ékszerek, bőrgarnitúra stb.) a jövedelmi viszonyokkal arányosak-e;
- a sértettek járőrök által történő visszatérő ellenőrzése, leplezett módon, az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében;
- kapcsolattartás az eljárás befejezése után is a sértett és az eljáró szerv nyomozó hatóságának tagja között (vagy személyesen, vagy pedig telefon útján a nyomozó hatóság nyomozást végző tagja a sértettel, a sértett által kért időközönként, rendszeresen felveszi a kapcsolatot a bűncselekmény „utóéletének” figyelemmel kísérése érdekében);
- a Be.-ben meghatározott tanúvédelemben rejlő lehetőségek alkalmazása. A nyomozási bíró már a nyomozási szakban hallgassa ki a sértettet, hogy később a nyílt eljárásban már ne kelljen. Ez azért is fontos, hogy a sértettnek ne kelljen ismét átélnie a lelki gyötrelmeket, illetve fontos szempont, hogy ne kelljen szembesítésen részt vennie;

- a sértett utókövetése a vallomás fenntartása és a sérelmére hasonló, újabb bűncselekmények elkövetésének megakadályozása érdekében;
- az előzetes letartóztatásban lévő terheltek számára ki kell adni a nyomozás során keletkezett iratokat (a kiadott jegyzőkönyvek vonatkozásában nagyon kell figyelni az anonimitásra);
- fontos szem előtt tartani és arra intézkedéseket tenni, hogy egy esetleg szabadlábon lévő hozzátartozó ne követhessen el bűncselekményt a sértett vagy annak hozzátartozója sérelmére a vallomások miatt;
- az iratok, a terheltek részére történő kiadásánál nagyon körültekintően kell eljárni, mivel az egyes ügyvédek megoszthatják egymással több „egy-ügyes” terhelt iratait, ami veszélyeztetheti a felderítést;
- lehetőség szerint a bírói szakban a bíróság a terheltek távollétében végezze a sértett kihallgatását.

Ha a felsorolt szempontok szem előtt tartásával végzik a bűncselekmények nyomozását, akkor nagy valószínűséggel eredmény érhető el a felderítés, az elkövető felelősségre vonása, a cselekmények felszámolása, az általános és speciálprevenációs célok elérése érdekében, a hasonló jellegű bűncselekmények megelőzése terén.